

Gemeente Heemstede
Afdeling Ruimtelijk Beleid
Mei 2011

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Heemstede heeft tot op heden geen vastgesteld beleid met betrekking tot de bewegwijzering van lokale objecten en voorzieningen. Eventuele verzoeken om een bepaalde bestemming beter bereikbaar te maken door middel van bewegwijzering worden daarom momenteel 'op gevoel' beoordeeld. Het is wenselijk om beleid te formuleren, zodat één duidelijke lijn kan worden getrokken. Hoewel veel auto's tegenwoordig vaak zijn uitgerust met een navigatiesysteem, kan een goede bewegwijzering een aanvullende service bieden aan de bezoekers van Heemstede. Uit recent onderzoek¹ blijkt dat zelfs als in de toekomst alle voertuigen zijn uitgerust met navigatiesystemen, de borden en palen langs de weg nodig zijn.

De bewegwijzering dient een logisch en samenhangend geheel zijn. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen de algemene (landelijke) ANWB-bewegwijzering en de meer lokale/ondergeschikte bewegwijzering naar zaken als belangrijke openbare voorzieningen, winkelgebieden en recreatievoorzieningen.

In deze nota staat de lokale bewegwijzering centraal. Het betreft alleen bebording langs wegen die in beheer zijn bij de gemeente Heemstede. Deze nota heeft geen betrekking op de verkeersborden, reclameborden en plattegrondborden. Ook tijdelijke bebordingsvormen zoals omleidingsroutes bij (weg)werkzaamheden blijven buiten beschouwing.

1.2 Wat valt er onder lokale bewegwijzering?

Onder de lokale bewegwijzering vallen de verwijzingen naar objecten en voorzieningen op lokaal niveau. Het gaat hierbij om utilitaire, toeristische en bedrijfsverwijzing. Onder utilitaire objectverwijzing worden objecten als politiebureau en gemeentehuis verstaan. Toeristische objectverwijzing zijn bijvoorbeeld attracties (Linnaeushof) en hotels. Bedrijfsverwijzing is enkel de verwijzing naar bedrijventerrein en winkelcentra, die niet in de ANWB-verwijzingen zijn opgenomen.

ANWB-bewegwijzering, zoals verwijzingen naar objecten die nationaal en/of regionaal verkeer aantrekken (ziekenhuizen, bedrijventerreinen en NS stations) vallen niet onder de lokale bewegwijzering. Ook wandel- en fietsroutes en paddestoelen vallen buiten deze categorie,

---

¹ CROW, maart 2010

2. Doelstelling, randvoorwaarden en uitgangspunten

2.1 Hoofddoelen

Het doel van deze beleidsnota is om op een praktische wijze een leidraad te bieden om de lokale bewegwijzering op een goede en eenduidige wijze te organiseren, zodat een uniform straatbeeld ontstaat en verrommeling wordt voorkomen. Dit moet ertoe leiden dat bezoekers, zowel gemotoriseerd als fietsverkeer, in de gemeente eenvoudig(er) hun bestemming kunnen bereiken.

2.2 Overige doelen

Naast bovenstaande kan een goed bewegwijzeringsplan een bijdrage leveren aan een verhoging van de verkeersveiligheid. Bewegwijzering kan namelijk het zogenaamde 'zoekverkeer', dat doorstromingsbelemmerend kan werken en verkeersonveilige situaties kan veroorzaken, beperken. Vooral op de gebiedsontsluitingswegen, doorgaande wegen met een maximumsnelheid van 50 km per uur, mag zoekverkeer voor niet te veel oponthoud zorgen. Op de erftoegangswegen, de woonstraten met een maximumsnelheid van 30 km per uur, is enig oponthoud niet erg. Deze wegen zijn juist bedoeld en ingericht voor lagere snelheden. Hieruit volgt dus dat bewegwijzering met name belangrijk is langs gebiedsontsluitingswegen. Daarnaast stimuleert een goede lokale bewegwijzering de lokale economie en informeert het ook op een doeltreffende manier over de toeristische mogelijkheden die onze gemeente biedt (bijvoorbeeld Wandelbos Groenendaal).

2.3 Voor wie?

De eigen inwoners van onze gemeente kennen de weg en voor deze groep is dus geen bewegwijzering nodig. De bewegwijzering is vooral bedoeld voor die groep die de gemeente met de (vracht)auto, fiets, openbaarvervoer of wandelend, incidenteel bezoekt en de weg niet kent. De bewegwijzering is vooral gericht op de toeristische en recreatieve bezoeker.

2.4 Randvoorwaarden

Uit de doelstellingen kunnen de volgende randvoorwaarden worden gedestilleerd:

- **Uniformiteit**
De borden dienen uniform te zijn qua vormgeving, afmetingen en kleurstelling. Dit verhoogt de herkenbaarheid en zorgt voor een rustiger straatbeeld.
- **Leesbaarheid**
De informatie dient duidelijk leesbaar te zijn. Dit betekent dat de letters voldoende groot moeten zijn, er een goede contrastwerking dient te zijn en dat de borden ook bij duisternis moeten opvallen.
- **Begrijpelijkheid**
De aanduidingen op de bewegwijzering dienen voor een ieder begrijpelijk te zijn. Dit kan op twee manieren worden bewerkstelligd: enerzijds moeten de objectnamen zo worden omschreven dat de betekenis direct helder is, anderzijds kan worden gewerkt met algemeen geaccepteerde symbolen. Hierbij is de voorkeur voor korte krachtige, en dus, snel leesbare benamingen.
- **Ideale route**
Een object of voorziening dient te worden bewegwijzerd via de meest ideale (en zo mogelijk snelste) route, rekening houdend met de verkeersveiligheid. Dit betekent dat verkeer zo veel mogelijk via de gebiedsontsluitingswegen wordt geleid. Indien van toepassing wordt vervolgens via de erftoegangsweg(en) de meest gerichte route naar de bestemming bewegwijzerd. Hierbij worden gevoelige locaties, zoals basisscholen, zo veel mogelijk vermeden.

- **Continuïteit**
De verwijzing naar een eenmaal in de bewegwijzering opgenomen voorziening of object dient te worden voortgezet totdat het betreffende doel is bereikt, of totdat de aanduiding niet meer noodzakelijk wordt geacht.
- **Minimalisatie aantal verwijzingen**
Het aantal wegwijzers per locatie en/of richting dient zo veel mogelijk te worden geminimaliseerd, zeker op kruispunten. Bij een te groot aantal verwijzingen is het aanbod aan informatie voor de weggebruiker niet meer op te nemen en verliest de bewegwijzering zijn waarde. Tevens komt de verkeersveiligheid dan onder druk te staan. Daarnaast kan het uiterlijk aanzien van de gemeente worden ontsierd door een veelheid aan bewegwijzeringsborden op één locatie.
- **Voorkeur voor gebiedsbewegwijzering boven objectbewegwijzering**
Uitgangspunt voor het nieuwe beleid is de methodiek van grofmazige gebiedsbewegwijzering boven gedetailleerde objectbewegwijzering. Dit betekent dat er bij voorkeur wordt verwezen naar een winkelgebied, bedrijventerrein of sportcomplex in plaats van naar een individuele winkel, bedrijf of sportvereniging.

2.5 Uitgangspunten

- Bovenstaande doelen en randvoorwaarden zijn opgesteld op basis van:
- CROW-richtlijnen. O.a. publicatie 262: Richtlijn toeristische bewegwijzering en publicatie 222: Richtlijn bewegwijzering.
  - Gesprekken met de Winkeliersvereniging Heemstede Centrum (WHC);
  - Notitie Economisch Beleid.

3. Uitvoering en materiaalkeuze

3.1 Inleiding

Voor de uitvoering van de bewegwijzeringsborden is de CROW²-publicatie 262 'Richtlijn toeristische bewegwijzering' leidend. In deze publicatie worden uitgangspunten uiteengezet voor bewegwijzering op lokaal niveau.

Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen verwijzingen naar enerzijds lokale objecten en anderzijds toeristisch-recreatieve voorzieningen. In hoofdstuk 4 wordt nader ingegaan op de inhoudelijke verschillen tussen deze categorieën. Om de objecten en voorzieningen aan te geven wordt gekozen voor een strokenbord. Hierbij wordt elk object of voorziening, met de bijbehorende symbool en richtingspijl, vermeld op een afzonderlijke strook. De uiteindelijke wegwijzer wordt samengesteld door een reeks stroken te stapelen. Daarbij worden de stroken gegroepeerd naar categorie en richting. Dit levert voor de weggebruiker het meest overzichtelijke beeld op. Een voorbeeld hiervan is te zien in figuur 1.

Figuur 1: voorbeeld bewegwijzering (Bron: CROW publicatie 262)

3.2 Uitvoering lokale objecten en voorzieningen

Lokale objecten

Wegwijzers voor lokale objecten, zoals het raadhuis of de politie, worden uitgevoerd in blauw-wit met zwarte letters (zie figuur 1).

Toeristisch-recreatieve voorzieningen

Verwijzingen naar toeristisch-recreatieve voorzieningen worden vanwege de herkenbaarheid uitgevoerd in een kleurstelling die afwijkt van die voor de verwijzing naar utilitaire bestemmingen (de algemene ANWB-bewegwijzering) en de lokale objecten. In plaats van witte of zwarte tekst op blauw wordt witte tekst op bruin gebruikt (zie figuur 1). Voor deze kleur is in de CROW-normen gekozen vanwege de internationale afstemming.

Voor de bewegwijzering van objecten en voorzieningen is een groot aantal symbolen ontwikkeld. Dit zijn gestileerde beeldkenmerken voor voorzieningen. Veel van deze symbolen worden internationaal gebruikt. De gehanteerde symbolen staan in bijlage 1.

Opschriften

Opschriften en teksten worden bij voorkeur uitgevoerd in het lettertype ANWB-Uu. Dit lettertype combineert uitstekende leesbaarheidseigenschappen met een gunstig ruimtebeslag. De opschriften beginnen met een hoofdletter en bestaan verder in principe uit kleine letters. De lengte van de tekst wordt zo kort mogelijk gehouden. Bij te lange opschriften wordt de tekst over twee regels verdeeld.

---

² CROW is het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte

Retroreflectie

Op de borden wordt retroreflecterend materiaal toegepast. Buiten de bebouwde kom wordt minimaal klasse-II materiaal gebruikt, binnen de bebouwde kom klasse-III materiaal.

Materialen

De materialen dienen te voldoen aan de norm NEN 3381.

Ondersteuningsconstructie

Stroken worden bij voorkeur bevestigd aan bestaande lichtmasten of palen. Op deze manier wordt voorkomen dat allerlei nieuwe palen dienen te worden geplaatst. De hoogte tussen de onderkant van het bord en het maaiveld is afhankelijk van de locatie. De streefwaarden zijn als volgt:

- boven berm: 1,50 meter
- boven trottoir: 2,50 meter
- boven fietspad: 3,50 meter
- boven rijbaan: 4,60 meter

Afmetingen borden

Objectwijzers komen in twee varianten voor. Één- en tweeregelig bord. Waar mogelijk is het wenselijk zoveel mogelijk gebruik te maken van éénregelige borden. Een éénstrooksbord biedt plaats voor een opschrift van 12 á 15 letters. Indien een langer opschrift nodig is dan wordt de tekst op twee regels geplaatst. Lange opschriften moeten zoveel mogelijk vermeden worden in verband met leesbaarheid en overdaad aan informatie.

	Gebiedsontsluitingswegen binnen de bebouwde kom	Erftoegangswegen binnen de bebouwde kom
Afmetingen eenregelig strokenbord in mm (bxh)	1500 x 230 (2070 x 320)*	1130 x 175
Afmetingen tweeregelig strokenbord in mm (bxh)	1500 x 350 (2070 x 485)*	1130 x 265

*) langs wegen met $V_{max}=70\text{km/h}$

Tabel 1: afmetingen verwijsborden

4. Selectie objecten en voorzieningen

4.1 Inleiding

Zoals in hoofdstuk 3 is aangegeven is er een verschil tussen lokale objecten en toeristisch-recreatieve voorzieningen. Lokale objecten zijn openbare gebouwen of voorzieningen die veel (vreemd) verkeer aantrekken. Voorbeelden zijn een raadhuis of politiebureau. Toeristisch-recreatieve voorzieningen zijn voorzieningen die door aard, omvang en wijze van beheer zijn ingesteld op bezoek door recreanten en/of toeristen. Er dient sprake te zijn van een duidelijk waarneembaar begreemd gebied met een beperkt aantal ingangen of toegangen. Voorbeelden zijn een pretpark, recreatieplas of dierentuin. Of de objecten al dan niet commercieel worden geëxploiteerd, is uit het oogpunt van de bewegwijzering niet van belang.

4.2 Criteria voor selectie objecten

De gemeente Heemstede heeft een beperkt aantal te verwijzen objecten. Dat neemt niet weg dat een bordenwoud voorkomen moet worden en dus een selectie van te bewegwijzeren objecten gemaakt moet worden en de frequentie van het bewegwijzeren zoveel mogelijk beperkt moet zijn. In principe komen objecten in aanmerking voor bewegwijzering indien het (relatief) veel, onbekend verkeer aantrekt of relatief veel onbekend vrachtverkeer.

4.3 Lokale objecten

Bedrijventerreinen en winkelcentra van enige omvang worden bewegwijzerd via de ANWB-bewegwijzering. Indien deze bewegwijzering ontbreekt, zal door middel van de lokale bewegwijzering deze objecten bewegwijzerd worden. Bedrijven anders dan toeristische bedrijven (zoals afzonderlijke bedrijven, onderwijsinstellingen en maatschappelijke instellingen) worden niet bewegwijzerd.

De volgende lokale objecten worden in de bewegwijzering meegenomen, indien deze niet door de ANWB-bewegwijzering zijn opgenomen:

- Bedrijventerreinen
- Begraafplaats/crematorium/uitvaartcentrum
- Politiebureau
- Raadhuis
- Winkelcentrum

4.4 Toeristisch-recreatieve voorzieningen

Bij de toeristische en recreatieve voorzieningen worden een aantal (sub)categorieën onderscheiden:

Toerisme:	Toeristische objecten komen alleen in aanmerking voor bruin/witte verwijzing indien deze (gedeeltelijk) toegankelijk zijn voor toeristen, recreanten en passanten.
Verblijfsrecreatie:	Verblijfsrecreatieve objecten worden instellingen of bedrijven verstaan die, al dan niet, commercieel, een recreatief vakantieverblijf aanbieden (bijvoorbeeld een hotel).
Horeca:	Onder horecabedrijven worden bedrijven verstaan die onder de branchecodering horeca van de Kamer van Koophandel vallen.
Sportvoorzieningen:	Alleen sportparken- en sportvelden worden bewegwijzerd. Op de parken zelf (zoals aan de Sportparklaan) kunnen de afzonderlijke verenigingen buiten de gemeentelijke bewegwijzering 'bewegwijzerd' worden (bijvoorbeeld de naamsaanduiding van de sportclub).

De volgende toeristische-recreatieve voorzieningen worden in de bewegwijzering meegenomen, indien deze niet door de ANWB-bewegwijzering zijn opgenomen:

- Dagrecreatie
- Groot partycentrum/trouwlocatie
- Sportcomplex
- Zwembad

In hoofdstuk 6 staan de objecten/voorzieningen in Heemstede vermeld die op basis hiervan in aanmerking komen voor bewegwijzering.

Enkele belangrijke voorzieningen in Heemstede, zoals het NS-station 'Heemstede-Aerdenhout' en het Spaarne ziekenhuis, zijn momenteel al opgenomen in de algemene ANWB-bewegwijzering. Daarom worden deze voorzieningen in deze beleidsnota buiten beschouwing gelaten.

5. Juridisch kader

Het komt voor dat er op particulier initiatief eigen verwijzingsbordjes worden geplaatst naar bijvoorbeeld bedrijven. Op grond van artikel 5.2.10 van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van de gemeente Heemstede is het verboden om voorwerpen op of aan de weg te plaatsen in strijd met de publieke functie ervan. Hieronder vallen zaken als reclame of particuliere bewegwijzering.

Het college van b&w kan besluiten om ontheffing te verlenen. Dit kan bijvoorbeeld voorkomen als de bereikbaarheid van een bedrijf vanwege wegwerkzaamheden beperkt is. Het gaat dan vooral om tijdelijke situaties. In deze gevallen ligt het voor de hand om binnen alle redelijkheid hieraan goedkeuring te verlenen.

In het geval van de wens voor permanente bewegwijzering dient echter te worden gekeken naar voorliggende beleidsnota. De gemeente Heemstede beoordeelt of een verzoek past binnen de beleidslijnen. De gemeente zorgt de eventuele plaatsing van de bebording conform de vastgestelde richtlijnen op het gebied van uitvoering en materiaalkeuze.

6. Welke objecten worden bewegwijzerd?

6.1 Inleiding

Bij de bewegwijzering wordt, zoals eerder genoemd onderscheid in twee categorieën: lokale objecten en toeristisch-recreatieve voorzieningen.

De verwijsborden worden uitgevoerd zoals opgenomen in hoofdstuk 3. De borden bestaan standaard uit een verwijspijl, gevolgd door een symbool en naam van de voorziening of object. De gebruikte symbolen staan in bijlage 1. In paragraaf 6.2 staat de omschrijving van de te verwijzen object of voorziening. Aangezien sommige objecten en voorzieningen lange naamsaanduidingen hebben of het symbool op het bord de naam gedeeltelijk al aanduidt, worden er voor de verschillende objecten en voorzieningen 'bordnamen' gemaakt.

In paragraaf 6.2 staan de te verwijzen objecten en voorzieningen. Allereerst staat de naam van het object en voorziening en daaraan gekoppeld het symbool. Het nummer correspondeert met het nummer van het betreffende symbool (zie bijlage 1).

Het verwijsbord geeft dus eerst het symbool aan, daarnaast de naam. Zie figuur 2.

Voorbeeld gemeentehuis:

- Symboolnummer: 56

Figuur 2: Resultaat op bord

6.2 Lokale objecten gemeente Heemstede

Onderstaande objecten en voorzieningen welke gelegen zijn in de gemeente Heemstede (Linneaushof uitgezonderd) worden middels lokale bewegwijzering verwezen.

Bedrijventerreinen

De onderstaande bedrijventerreinen worden bewegwijzerd. Hierbij zijn de bedrijventerreinen Cruquiusweg/Nijverheidsweg en Industrieweg/Nijverheidsweg samengevoegd tot één locatie.

1. Bedrijventerrein nabij de Nijverheidsweg/Cruquiusweg/Industrieweg
  - Symboolnummer: 4
2. Bedrijventerrein Leidsevaartweg
  - Symboolnummer: 4

Begraafplaats/crematorium/uitvaartcentrum

3. Algemene begraafplaats Heemstede
  - Symboolnummer: 5

Politiebureau

4. Politiebureau Kerklaan
  - Symboolnummer: 52

Raadhuis

5. Raadhuis Heemstede
  - Symboolnummer: 56

Winkelgebied

6. Winkelgebied Binnenweg/Raadhuisstraat
  - Symboolnummer: 91

7. Winkelgebied Jan van Goyenstraat
  - Symboolnummer: 91

8. Winkelgebied Zandvoortselaan
  - Symboolnummer: 91

Dagrecreatie

9. Wandelbos Groenendaal (incl. kinderboerderij, Landgoed Groenendaal, tennispark)
  - Symboolnummer: 57, 75, 58

10. Park Meermond
  - Symboolnummer: 57

11. Linnaeushof
  - **Wordt door ANWB bewegwijzering volledig opgepakt ('Bennebroek')*

Groot partycentrum/trouwlocatie

12. 't Oude Slot
  - Symboolnummer: 50

13. De Hartekamp
  - Symboolnummer: -

Sportcomplex

14. Sportcomplex Sportparklaan (incl. zwembad)
  - Symboolnummer: 68, 94

15. HBC
  - Symboolnummer: 69

6.3 Methode van bewegwijzering

In bijlage 2 staan de objecten, voorzieningen en de locaties van de wegwijzers weergegeven. De nummers op de kaart corresponderen met de nummers in paragraaf 6.2. de objecten en voorzieningen op de kaart zijn in het paars aangegeven. Om tot een logische en wenselijk route te komen, is onderstaand stappenplan doorlopen.

Stap 1: Startpunt bewegwijzering

Voor elk object of voorziening is bekeken vanaf welke invalsweg/startpunt deze bewegwijzering gaat worden. Als vertrekpunt voor de bewegwijzering zijn de onderstaande toegangswegen van Heemstede van belang:

- Leidsevaartweg
- Herenweg
- Heemsteedse Dreef
- Cesar Francklaan
- Cruquiusweg
- Glipperdreef

Per object is bekeken hoeveel regionaal (onbekend) verkeer het aantrekt. Het politiebureau bijvoorbeeld trekt relatief weinig regionaal verkeer aan, terwijl de begraafplaats veelal grote groepen onbekend verkeer aantrekt. Objecten met een relatief lage verkeersaantrekkende werking worden later op het Heemsteedse wegennet bewegwijzerd, terwijl objecten met een relatief grote

verkeersaantrekkende werking vanaf de gemeentegrens worden bewegwijzerd (vanaf de toegangswegen). Op deze manier wordt zoekverkeer zoveel mogelijk voorkomen.

Stap 2: ANWB bewegwijzering

Vanaf de vertrekpunten in stap 1 wordt de bewegwijzering gestart tot aan de locatie van het object of voorziening. De ANWB bewegwijzering is hierin leidend. Indien ANWB bewegwijzering aanwezig én bruikbaar is voor het te verwijzen object, dan wordt zoveel mogelijk van de ANWB bewegwijzering gebruik gemaakt. Zodra de te verwijzen route afwijkt van de ANWB bewegwijzering, dan neemt de lokale bewegwijzering het over.

Voorbeeld:

Een goed voorbeeld is de ANWB bewegwijzering 'CENTRUM'. Verwacht mag worden dat voor een aantal objecten (zoals Raadhuis en Binnenweg) de bezoekers logischerwijs eerst de borden 'CENTRUM' volgen. Indien de 'CENTRUM'-route van de meeste logische én wenselijke route voor het betreffende object afwijkt, neemt de lokale bewegwijzering het over.

Stap 3: De meest logische én wenselijke route

Zodra de lokale bewegwijzering start, wordt gekeken naar de meest logische én wenselijke route. Woonstraten worden zoveel mogelijk vermeden en waar mogelijk wordt via de gebiedsontsluitingswegen bewegwijzerd. Alleen op beslispunten waar van de doorgaande route moet worden afgeweken (zoals kruisingen) wordt bewegwijzering geplaatst.

Stap 4: Verwijzing naar parkeerterreinen

Zodra de te bewegwijzerde route het object bereikt heeft, wordt verwezen (indien aanwezig) naar het aanwezig parkeerterrein.

Voorbeeld:

De hoofdingang van Het Slot ligt aan de Ingenieur Lelylaan, terwijl het parkeerterrein aan de Ringvaartlaan ligt. Logischerwijs wordt daarom verwezen naar het parkeerterrein.

Vastgesteld bij besluit van burgemeester en wethouders van 19 januari 2012.

Gepubliceerd in De Heemsteder op 1 februari 2012.

Van kracht vanaf 9 februari 2012.

Bijlage 1: Symbolen

Bron: CROW: publicatie 262